

Zorg in Hongarije

Iets te leren in Boedapest?

Dagboek 2 – 4 september 2014

Door: Jan Luursema

maandag 1 september 2014

Verkenningen in Hongarije

Morgen vertrek ik naar Boedapest. De stad werd in 1873 gevormd door het samenvoegen van Boeda en Óbuda op de westelijke oever van de Donau met Pest op de oostelijke oever. Vóór 1873 noemde men de steden gezamenlijk Pest-Boeda. De stad herbergt bijna 20% van alle inwoners van Hongarije en speelt in het land een dominante rol op bijna alle gebieden (bestuur, handel, industrie, verkeer, cultuur). Het is daarnaast het belangrijkste verkeersknooppunt en (in toenemende mate) het culturele hart van Centraal-Europa. De luchthaven Ferenc Liszt vervult een belangrijke rol in de positie van Boedapest in Midden-Europa. Inspirerend?

Boedapest heb ik in 1989 bezocht. De communisten waren nog aan de macht, het ijzeren gordijn bestond nog. Hoewel ....., de perforaties werden in dat jaar zichtbaar. Oost Duitsers vertrokken via Hongarije naar Oostenrijk. Om vandaar door te reizen naar het toenmalige West-Duitsland. Het zal nu wel (wat) veranderd zijn.

Ik ga op verkenning in de gezondheidszorg. Samen met een Hongaars contact (Zsolt Szirony) gaan we diverse instellingen in de ouderen- en gehandicaptenzorg bezoeken. Er zijn verschillende berichten over de care-zorg in dit land. Enerzijds zijn er geruchten van vernieuwing, alternatief aanbod, sociale vernieuwing. Anderzijds lijkt er ook nog wat achterstand op Duitsland - Nederland te zijn. We zullen het zien. Met de opgedane kennis ga ik onderzoeken of deze bestemming deel kan uitmaken van een studiereis die ik in 2015 ga organiseren.

Morgen moet ik vroeg op. Om 8.00 uur moet ik bij de gate van Wizzair op Eindhoven Airport staan. Wizzair is een beruchte low-cost airliner, dus alle papieren moeten kloppen. Anders is het bijbetalen om mee te mogen. Zelf voor een beetje handbagage moet je bij deze maatschappij betalen. Ik ben benieuwd of je onderweg gratis naar het toilet kan? Uiteraard ga ik mijn weblog weer bijhouden. Zo kun je op de hoogte blijven van mijn belevenissen.

dinsdag 2 september 2014

Eerste verkenningen in Boedapest

Plotseling, voor mijn gevoel nog midden in de nacht gaat om 5.30 uur de radio aan. Het is tijd om op te staan en mijn boeltje te pakken. Het is de bedoeling dat ik de Kievitshof om 6.00 uur verlaat. En dat lukt. In minder dan een uur rij ik naar Eindhoven Airport en dat ligt helemaal in lijn van de verwachting. Het is de eerste keer dat ik vanaf dit vliegveld vlieg en voor mijn auto heb ik een plaatjes op P4 geboekt. Bij de L van Luursema blijft mijn auto de komende dagen staan. Dus als je nog een Renault zoekt?

Vervolgens ga ik op zoek naar de vertrek hal en eens kijken hoe het inchecken op Eindhoven Airport verloopt. Nou, simpel, net als overal. Ik heb alleen handbagage (waar je overigens bij Wizzair ook apart voor moet betalen) en dus de bagage drop-off sla ik over. Eerst langs de security. Mijn zakken leggen, horloge af, ruim af, tandpasta eruit, etc. etc. Voor mij staat een vrouw die zelfs haar 'wat grote oorbellen' ook af moet leggen. En zonder gepiep passeer ik het poortje. Alles weer inpakken en vervolgens

begint het grote wachten. Vliegen in Europa bestaat voor een deel uit wachten of het risico nemen het vliegtuig te missen... Om klokslag 7.56 uur wordt de instapkaart gecontroleerd en vrij snel daarna start het boarden. Alles zeer efficiënt zodat we precies op tijd opstijgen vanaf Eindhoven.

Na 2 uur vliegen belanden we weer op de grond, dit keer bij Terminal 2 van Boedapest Airport. Terminal 1 bestaat niet meer als vliegveld. Dus als je nog een leeg gebouw wilt kopen is er een kans! Zonder ruim bagage is het snel gefixt en na 2.05 uur sta ik buiten. Mijn gids/netwerkcontact blijkt nog onderweg. Binnen 5 minuten is hij er met een kleine Suzuki. Prima car in z'n grote stad met weinig parkeerruimte.

We starten met een tourtje door Boedapest. We rijden langs wat topattracties zoals de Donau, Buda, Pest, Vissersbastion, presidentieel paleis, uitzichtpunt over de stad, etc. etc. Ruim 25 jaar geleden was ik hier ook. Op een enkele plaats herken ik het maar het is wel veranderd. Er is nu reclame, veel meer toeristen, maar ook schoner en netter. Na deze eerste vooral toeristische en monumentale rondtoer is het tijd voor een lunch en ik geniet van de Hongaarse Goulash soep. Het is lekker weer en de zon breekt langzaam door. Prima toefen op het terras, maar er is ook een tijd van werken. Vandaag is dat vooral verkennen.

We bezoeken vanmiddag een instelling waar ouderen verblijven. Het is een private instelling (NGO) zonder winstoogmerk. Op 5 verschillende locaties wordt zorg en verblijf aan ouderen gegeven. De instelling is enkele jaren geleden overgenomen door een joodse investeerder. Van de director krijgen we een toelichting op het Hongaarse zorgsysteem, financiering, doelgroepen en producten. We worden meegenomen in actuele problemen en de uitdaging waar aan gewerkt wordt. Vanuit de systemen

leren we waarom welke keuze gemaakt worden. We spreken door over de betekenis van religieuze uitgangspunten voor een instelling en begrijpen steeds beter waarom welke keuzen gemaakt worden.

Na een gesprek van 1,5 uur gaan we een rondtour door de instelling maken. We zien de kamers, het zwembad, restaurant en de appartementen. Op deze locatie wonen ruim 500 personen, dus echt klein is het niet. Na afloop stellen we vast dat het een waardevolle ontmoeting was. We zijn duidelijk meer te weten gekomen over het ouderenzorgsysteem in Hongarije. Wil jij nu ook weten wat we geleerd hebben? Dan wil ik dat vast een keer met je bespreken. Of ga je mee op studiereis?

Na bovenstaande inspiratie is het tijd voor een drankje. Op een terrasje voor de grote baseliek pak ik een biertje. We lopen nog wat rond en zoeken vervolgens een restaurant op. Vissoep en een biefstukje vult de maag. En het is nog lekker ook. Rond 21.30 uur wordt ik afgezet bij mijn hotel. Het was een lange dag met veel activiteiten. Nog even wat drinken, tikken, mailen, ... en dan de oogjes sluiten.

woensdag 3 september 2014

De stand van zaken in de Hongaarse care

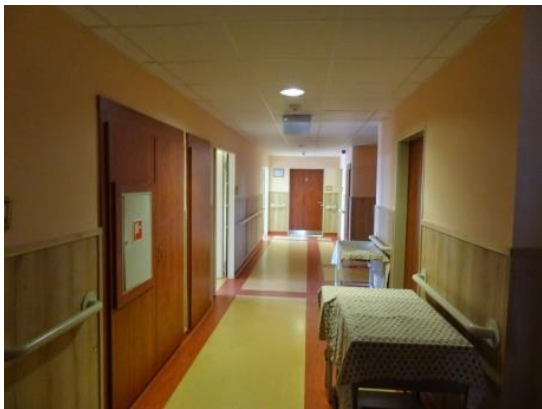
Vandaag een druk programma. We gaan op stap naar een drietal instellingen. Twee instellingen in de ouderenzorg en één instelling in de gehandicaptenzorg. Ik ben reuze benieuwd wat we gaan aantreffen. Iets over 9.00 uur wordt ik opgehaald, dus ik heb ruim de tijd om rustig op te staan, een douche te nemen en van het ontbijtbuffet te genieten. En ook kan ik mijn krant, het ND dus nog even doornemen. Dankzij het internet is het krantje bijna overal in de wereld gelijktijdig beschikbaar. Zonder extra kosten.

Ons eerste bezoek is bij het Peto instituut. We staan een kwartiertje te vroeg voor de deur en het naastgelegen gebouw is een ziekenhuis. Oftewel we wijken even af van ons programma en brengen een bliksembezoek aan het ziekenhuis. Het blijkt het ziekenhuis te zijn van en voor de leden van de communistische partij. Althans voor 1989. Het was dus een wat 'beter' ziekenhuis en die reputatie heeft het nog steeds. In de hal met veel marmer komt de grootsheid je tegemoet. En als je vervolgens iets verder gaat blijkt het contrast met de huidige Nederlandse ziekenhuizen best

groot. Zonder op details in te gaan is er nog best een ontwikkeling te gaan. Mijn voorkeur is duidelijk.

Om 10.00 uur worden we ontvangen door Pál Csuka, assistant director van het András Peto institute of conductive. Hij vertelt ons over de geschiedenis van het instituut en de cliënten die zij bedienen. Het instituut richt zich op mensen die motorische problemen hebben. Zowel kinderen als volwassenen. Ze hebben een zeer beroemde aanpak ontwikkeld voor de integrale behandeling en behalen daar zeer goede resultaten mee. Aan het instituut is een opleiding verbonden om mensen op te leiden tot 'conductor'. Het is een 4-jarige opleiding waarin vanuit cliëntperspectief mensen worden getraind. Zowel theoretisch als praktisch. Ik kom onder de indruk van de aanpak en werkwijze. Het schijnt een zeer unieke opleiding (en aanpak) te zijn en in diverse landen in Europa en daarbuiten vinden de mensen werk. Soms in licentie van het Peto instituut soms rechtstreeks. Ook komen kinderen uit het buitenland (Engeland, Duitsland, Marokko, Amerika, Arabië naar Hongarije voor behandeling. Zeer bijzonder. Het schijnt dat er ook enkele Hongaren in Nederland werken. Ik neem me voor hiernaar een zoektocht te gaan doen en ik ben reuze benieuwd naar de resultaten. Na het gesprek krijgen we een rondleiding. Het oude gebouw is verfrissend ingericht en er is veel aandacht voor 'healing environment'. Helaas mag ik geen foto's nemen. Ik krijg het officiële materiaal inclusief film nagestuurd. Het was een mooi bezoek en het nam wat meer tijd dan verwacht. Oftewel we moeten onze lunch skippen om tijdig op de volgende afspraak te zijn.

Onze volgende ontmoeting is op een locatie van Albert Schweitzer Reformatus Szetetoth en we spreken met Judit Kit. Ze neemt ons mee in de historie van de instellingen en we begrijpen dat het ooit (50 jaar geleden) door de kerk is opgericht voor hun pensionados. Na enige tijd zijn ook leken opgenomen en inmiddels is het mede overheidsgefinancierd. We begrijpen de achtergronden en laten ons informeren over de huidige situatie. Er wonen nu 100 ouderen verdeeld over 3 verdiepingen. Op de bovenste, gerenoveerde verdiepingen wonen de zwaarste cliënten, veelal met dementie.

In het gesprek proberen we duidelijkheid te krijgen over de rol van de kerk bij deze instelling. Er zijn nog steeds veel verbindingen en ook in de programma's is identiteit duidelijk herkenbaar. Ook blijkt de kerk 'openbare' voorzieningen over te nemen om deze daarna op basis van identiteit te exploiteren. Ik ben erg benieuwd hoe dat werkt, maar het betreft andere locaties. Dus onze contactpersoon kan daar niet meer over vertellen. We sluiten het bezoek af op een tweede locatie van deze

instelling. Het betreft een plek waar 25 ouderen samenwonen in een randgemeente van Boedapest. De exploitatie blijkt niet kostendekkend maar er is wel veel vraag. De wachttijd is circa 3 jaar!

Tot slot bezoeken we een ouderenzorg locatie die door de overheid / gemeente wordt geëxploiteerd. Het is een zeer oud pand gebouwd eind 19e eeuw. Toen waren het waarschijnlijk luxe appartementen, maar nu ..... Hierover kan ik duidelijk zijn, daar zou je liever niet willen wonen. Er is nog een forse ontwikkeling te gaan.

Aan het einde van de middag rond 17.00 uur zitten we vol met kennis over de Hongaarse care-zorg. Het is tijd voor wat toeristisch gedrag. Een bezoek aan een prachtige overdekte markt is de markering van het einde van de bezoeken van

vandaag. Een prachtige staalconstructie met hele verschillende winkeltjes. Zowel gewone etenswaren als meer toeristische producten. Ik pak wat kansen en vervolgens eindigen we de dag in een leuk eettentje. Het is lekker weer dus buiten op een terrasje genieten we van de culinaire kunsten van een Hongaarse kok. Daarna wordt ik 'thuisgebracht' in mijn hotel. En is er tijd om deze weblog te schrijven.

donderdag 4 september 2014

Luxe ouderenzorg

Vanochtend staat een bezoek aan Normafa Idősek Otthona op het programma. Om 10.00 uur worden we verwacht bij Zoltán Simó. Namen blijven lastig voor mij. Het Hongaars is een aparte taal en heel moeilijk te volgen. Het schijnt ook nauwelijks op andere talen te lijken. Dus op wereldniveau heb je er weinig aan. De taalvaardigheden van veel Hongaren zijn ook beperkt. Ik begrijp dat veel van oorsprong Engelstalige TV ook wordt vertaald. Best jammer, het zou veel handiger zijn als communicatie makkelijker was.

De locatie die we bezoeken ligt in het Buda deel van Budapest. Dit is het 'betere deel' van de stad. En in dit betere deel moeten we op een toplocatie zijn. Het is een plek boven op de heuvel en er is een fantastisch uitzicht. De rode loper is (voor ons) uitgelegd. De locatie blijkt een voormalig congresshotel dat is omgebouwd tot huisvesting voor ouderen. Iedere bewoner heeft een eigen kamer en kan deze kamer gebruiken tot de dood langskomt. Het model dat gehanteerd wordt is gebaseerd op een full-service en full-life concept. Als ouderen er komen wonen betalen ze een eenmalig bedrag voor het appartement. Ze mogen er dan zonder verdere huur wonen tot hun dood. Daarnaast betalen ze een bedrag van circa € 400,= per maand voor service. In dat bedrag zijn alle

verdere kosten begrepen zoals eten, drinken, wassen, schoonmaken, zorg, eenvoudig medicijnen, 24uurs bereikbaarheid etc. De instelling krijgt ook nog een bedrag van circa € 160,= van de regering.

Het concept van Normafa Idősek Otthona bespreken we uitgebreid. Wat werkt? Wat werkt niet? Wat is de betekenis van de (financiële) systemen? Het is een leuk gesprek. Het is duidelijk een luxe concept en meer gericht op senioren die mogelijk ook zorg nodig hebben dan een verpleeghuis. In Hongarije heeft de levenslange garantie op een eigen kamer veel waarde. Op veel plekken is dit er niet en als de zorg toeneemt, zijn er bijna altijd meerbedskamers. Het concept dat we bezoeken heeft dat niet, en dat geeft kansen. Het model is wel 'socialistisch', iedereen betaalt onafhankelijk van je verbruik. Het is duidelijk een service hotel-matig concept. Dus het is niet primair op zorg gericht maar op genieten van het leven. De tijd gaat snel en we zijn zomaar twee uur verder. Een rondleiding maakt het concept in praktijk duidelijk. Het was een goed bezoek. `

Langzamerhand zijn de beelden over de care-zorg in Hongarije duidelijk geworden. Ik heb verschillende modellen gezien en gesprekken gehad. Voor dit moment is het genoeg en het is tijd om naar het vliegveld te gaan. Om 13.00 uur wordt ik verwacht om in te checken en me gereed te maken voor een vlucht met Wizzair. Alles verloopt goed en de negatieve verhalen op internet over deze maatschappij herken ik niet. Het is een budget-airline en je krijgt wat je afspreekt. Niet meer maar ook niet minder. Dus zorg dat alles klopt en reken niet op meer services waar je ook niet voor betaald hebt. Eigenlijk is het nog beter dan Ryanair. In het vliegtuig proberen ze niet je van alles aan te smeren wat je niet wilt hebben. En een kopje koffie kost bij Wizzair maar € 2,= volgens mij veel goedkoper dan bij Ryanair. Kortom prima prijs prestatie verhouding. En om 16.00 uur sta ik weer op Nederlandse bodem. Vanaf Eindhoven is het een uurtje rijden naar Elst.

Ik ben reuze benieuwd naar reacties op dit korte reisverslag. Vond je het leuk om te lezen? Heb je nog vragen? Wil je meer vragen beantwoord zien? Zou je ook mee willen?

Dit dagboek is je aangeboden door:

Jan Luursema

MaPaLaNa
Kievitshof 7
6662 ZK ELST
Kvk: 54108322

M 06 53 178 681
E jan.luursema@MaPaLaNa.nl
W www.MaPaLaNa.nl

